

EN TIDNING FRÅN
KOMMUNINVEST
#1 2023

dialog

Klokt samla i ladorna

CIVILMINISTER ERIK SLOTTNER:
KOMMUNERNAS RESERVER VIKTIGA I SÄMRE TIDER

Sociala lån
SATSNING LYFT
FÖR HÖJDEN

Ny vd
TILLSAMMANS SKAPAR
VI SAMHÄLLSNYTTA

Göran Färm
ÅTTA VIKTIGA ÅR
FÖR KOMMUNINVEST

TACK FÖR MIG!

NÄSTAN 30 ÅR PÅ KOMMUNINVEST varav de senaste 17 åren som vd. Vart tog tiden vägen, en evighet men samtidigt bara ett ögonblick i stunden. Tacksam och glad för det förtroende som ni medlemmar har visat under alla år. Är övertygad om att förtroende byggs utifrån ordet tillsammans. Kommunal samverkan som verktyg för att effektivt lösa kommunala uppgifter kräver engagemang, tydligt kravställande och uppföljning av uppdragsgivarna. Rätten för politiken att leda och styra kommunala bolag och samverkansformer som Kommuninvest känns självklart men det är även en skyldighet, ett perspektiv som kan riskeras att förloras på vägen om inte governancestrukturen är stark. Fördelningen av ansvar, governance, mellan föreningen och det operativa bolaget är en framgångssaga. Föreningen som moder i koncernen ansvarar för ägarstyrning och policy beslut och bolaget som fokuserar på den operativa verksamheten.

KONCERNSTRUKTUREN ÄR EN DEL AV FRAMGÅNGSSAGAN men det finns även andra orsaker och skäl. Min ledstjärna under alla år spar jag lite som en cliffhanger till slutet och böjar med att peka på de nätverk, kommittéer och arbetsgrupper, som byggts upp under åren för att tydligt sätta det kommunala perspektivet i första rummet. Att kommunalsektorns tjänstepersoner deltar med att utveckla verksamheten är en viktig för att bygga en stabil struktur för kommunal samverkan via Kommuninvest. Deras medverkan, där de aktivt bidrar till Kommuninvest får en unik förståelse för sektorns behov och utmaningar, ger oss riktningen. Här vill jag särskilt rikta ett stort tack till Analys och Finanskommittén vars medlemmar under alla år har varit en ousinlig källa av insikter, kunskap och reflektioner,

UTAN ENGAGERADE, KOMPETENTA och nyfikna medarbetare är det hellre inte möjligt att hantera komplexa utmaningar. Oavsett vilka utmaningar vi stått inför och även om vi från tid till annan har haft olika åsikter om vägen framåt så är det här ett gäng som alltid stått på medlemmarnas/kundernas sida. Fokuset på uppdraget som medarbetare alltid har visat har jag inte sett på andra arbetsplatser.

DET GÅR HELLRE INTE att utelämna ordförandena i den ekonomiska föreningen under min tid på Kommuninvest. De har alla spelat en stor roll i min resa på Kommuninvest. Jag kommer fortfarande ihåg när Alf Egnefors, regionråd (S), lärde mig tidens betydelse för att bygga upp bra beslut i den kommunala sektorn. "Unge herr Werngren ska betänka att ni har tänkt i sex månader på något som ni vill att vi politiker ska förstå och besluta på stämman om tre månader." Han är den som skapade den modell vi har arbetat med sedan dess,

stora frågor ska tas på två medlemssamråd. En annan betydelsefull insikt stod Ann-Charlotte Stenkil kso (M) för. Hon krävde att vi tydligt skulle redogöra för vilka risker vi arbetade med och vilket ansvar var och en av medlemmarna hade för dem. Det arbetet innebar att vi gick in i finanskrisen 2008 med ordning och reda vilket gav oss möjlighet att vara det verktyg medlemmarna förväntade sig. Utan Göran Färm, bl.a Europaparlamentariker (S), är jag inte övertygad att vi skulle ha kommit hela vägen fram med att få rätta förutsättningar i den europeiska finanslagstifningen. De stängda rum han öppnade upp i Bryssel var imponerande, inte bara att komma till tals utan även få fram de budskap som gavs. Det gav mig insikt, kunskap och förmåga att med övertygelse driva frågan om bl.a. storleken på eget kapital med övertygelse på hemmaplan, även när det såg som mörkast ut.

DET FINNS ÄVEN OMRÅDEN där jag tyvärr kan konstatera att jag inte har lyckats med uppdraget. Alla kommuner och regioner är fortfarande inte medlemmar. Jag förstår fortfarande inte varför men hur man än vänder och vrider på frågan så är det kommunala självstyret viktigt och då får det ta mer tid innan alla är med. Riskskatten är kvar och det är förstås en bakslag. Men den är del av en större frågeställning – hur ska den finansiella kommunala samverkansformen, Kommuninvest regleras på sikt? Det är en fråga som vi nu på uppdrag från finansmarknadsministern ska arbeta fram. Ett arbete som jag kommer att ägna mig åt när jag kliver av som vd vid årets stämma.

JAG HAR FÅTT FRÅGAN från några vad jag ska göra nu och varför jag vill sluta som vd. Rakt på sak: Jag vill fortsätta, jag kan verksamheten (tror jag) men jag orkar inte. Det engagemang som krävs för att driva Kommuninvest framåt ska inte underskattas och det är bra med nya krafter och perspektiv.

NU TILL CLIFFHANGERN. Att alltid ha medlemmarnas behov, krav och de förväntningar som ni har rätt att ställa, i fokus har varit det viktigaste i mitt bidrag till verksamhetens utveckling. Även om det ibland kortsiktigt har inneburit stora utmaningar för bolaget. Ett perspektiv och förhållningssätt som framlidne Sören Gunnarsson, Regionråd (S), tydliggjorde på ett bra sätt när han avgick som ordförande: "Du måste alltid säkerställa att föreningen och bolaget håller ihop på föreningens villkor"

MED DE ORDEN så är det dags att lämna över stafettpippen till Katarina Ljungkvist som ny vd. Ge henne lika starkt stöd som jag har känt under alla år så kommer den kommunala samverkan att utvecklas och stärkas.

TACK FÖR ERT FÖRTROENDE OCH GOTT SAMARBETE. Vi har tagit några steg mot visionen, "för ett gott och hållbart samhälle".

Tomas Werngren,
avgående vd Kommuninvest

KOMMUNINVEST

Kommuninvest ägs av svenska kommuner och regioner och är kommunsektorns största långgivare.

dialog

Kommuninvest Dialog

ges ut av Kommuninvest Ekonomisk förening i samarbete med Intellecta.

Adress:

Box 124
701 42 Örebro

Besöksadress:
Drottninggatan 2
Fenixhuset

Telefon:
010-470 87 00

Hemsida:
www.kommuninvest.se

E-post:
anders.borg@intellecta.se

Ansvarelig utgivare:
Tomas Werngren, VD

Redaktör:
Anders Borg

Omslagsfoto:
Erik Cronberg

Tryck:
Prinfo Welins
Örebro 2023

Dialog trycks på Edixion offset som är ett klimatkompenserat papper.

KLIMATKOMPENSERAT PAPPER

#1 2023

Åtta händelserika år

Snart lämnar Göran Färm ordförandeklubban i Kommuninvest vidare

Ny vår för slitet område

Med ett Lån för Social Hållbarhet från Kommuninvest totalrenoveras 70-talsområdet Höjden i Tanumshede

13

Stänger inte dörren

Civilministern: Inga nya stöd planerade men följer kommunernas utveckling noga

6

12

Ny vd

Katarina Ljungqvist ser fram mot samhällsviktigt uppdrag

21

Kommuninvest

God uppslutning på medlemssamråden

31

Förnyaren

Utsläpp blir grönt bränsle

Noterat

100

miljarder i Gröna lån

SEDAN STARTEN 2015 har efterfrågan på Kommuninvests Gröna lån stadigt ökat. Den 1 februari passerades en viktig milstolpe. Kommuninvests miljökommitté kunde då konstatera att den totala volymen beviljade Gröna lån nu har passerat 100 miljarder kronor. Fram till nu har lån till sammanlagt 550 gröna projekt beviljats, fördelade mellan fler än 180 kommuner och regioner.

Unga vill ha delningsekonomi

HSB HAR GJORT en undersökning som visar att unga vuxna (18–29 år) har ett större intresse av att dela på saker och köpa/sälja eller byta begagnade saker, jämfört med övrig befolkning. Framför allt är det unga vuxna i Skåne som är positiva till en cirkulär ekonomi. Det skåningarna helst delar är verktyg, gym och solceller. En av tre unga vuxna i Skåne ställer sig positiv till att dela tvätt i samma tvättmaskin och en av fyra kan tänka sig dela mat med kort utgångsdatum med grannar. 1 500 personer i storstadsregionerna har deltagit i HSB:s undersökning.

Mindre svinn ger godare mat

ANEBY KOMMUN HAR ett belöningssystem för att motivera elever att äta upp sin mat i skolbispisningen. Genom att mäta matsvinnet från skolluncherna ska kommunen minska andelen mat som slängs. Om eleverna minskar mängden mat som slängs till 25 gram per person så hamnar de på nivå tre, med belöningen att de får tacos till lunch. För att få pizza till lunch behöver de komma upp till belöningsnivå fem, och då får endast 10 gram mat per elev slängas.

Upplands-Bro vill skapa äldrevänligt samhälle

UPPLANDS-BRO KOMMUN ÄR första anhalt för filmproduktionsbolaget Film and Tells biografturné för att väcka diskussion om hur man skapar ett äldrevänligt samhälle. Det bjuds på filmvisning, panelsamtal och utställningar. Målet är att arbeta för en bättre värld genom riktiga historier som leder till verklig förändring. För kommunen är det ett sätt att bjuda in till dialog för hur ett äldrevänligt samhälle kan skapas gemensamt. Utställningarna bjuder på konst från äldreboenden och berättelser där äldre möter yngre i samtal om livet.

Campus Skellefteå storsatsar på nya byggnader

CAMPUS SKELLEFTEÅ VÄXER. Nya bostäder, en ny forskningsbyggnad, renovering av befintliga lokaler och fler utbildningar står på agendan. Elva nya yrkeshögskoleutbildningar har beviljats för 2023 på Campus Skellefteå, vilket är fler än någonsin tidigare. Kommunen har ett stort kompetensbehov med uppskattningsvis 14 000 nya jobb de kommande åren. Redan till sommaren förväntas flera byggen att påbörjas.

Kungsbacka lånar ut elcyklar

KUNGSBACKA LANSERAR ETT projekt där invånare ska kunna låna en elcykel för att ta sig fram på ett mer miljövänligt sätt. Det görs i samarbete med Västtrafik med syftet att invånare ska byta ut bilen mot ett hållbart alternativ och samtidigt känna på en ny livsstil. Cyklarna är begränsade i antal och lånas ut under två perioder, 21 mars till 4 maj samt 4 maj till 20 juni. Sökanden måste vara folkbokförda i Kungsbacka, ha en hemförsäkring som täcker cykellånet och ha sina egna cykellås.

Ny solcellspark i Gagnefs kommun

EN SOLCELLSPARK SOM ska generera ström till 300 villor planeras att byggas i Gagnefs kommun. Den kommer att täcka 6,5 hektar och ligga längs med E16 mot Vansbro. Parken ska kunna producera 4 000 MWh per år och förväntas stå klar 2024. Ansvariga för projektet är Dala energi, Dalavind, Dala Vindkraft Ekonomisk förening och markägaren till platsen där solcellsparken kommer att ligga. Dala Vindkraft har i sin styrelse även diskuterat möjligheten att investera i solenergi som andelsägare eftersom alla inte har möjlighet att själva ha solceller på sitt hus.

Långsiktig utveckling av Hjälmarens

HJÄLMAREN, SOM ÄR Sveriges fjärde största sjö, delas av fem kommuner och tre län. Kommunerna har, tillsammans med berörda regioner, tagit fram en strategi för att arbeta mer samordnat för att skapa attraktiva miljöer för invånare och besökare samt positiva effekter för sjöns ekosystem och biologiska mångfald. Strategin utgår från åtta teman, däribland friluftsliv, besöksnäring, och fiske. Parallellt med att strategin antas pågår också ett arbete med en gemensam samordningsfunktion för ett långsiktigt arbete med utvecklingen av Hjälmarens.

Våtmark återställs i Falköping

FALKÖPING KOMMUN KROKAR arm med konsultföretaget Naturvårdsgruppen för att hitta platser där våtmark kan anläggas. Kommunen har tappat över 90 procent av den våtmark som fanns innan lantbruk och skogsbruk bredde ut sig för cirka 150 år sedan. Våtmark är viktigt för att binda växthusgaser, djurliv och grundvatten. Arbetet är en del av kommunens klimatstrategi och de har sökt och beviljats statliga medel som till stor del finansierar projektet.

Falkenberg pratar om oron

FALKENBERG ERBJUDER ENSKILDA samtal med ekonomiexperter under vintern för att möta den ekonomiska oro som finns över dagens dyra elräkningar och inflation. Vem som helst får boka in ett fysiskt eller digitalt stödsamtal och kommunen för ingen dokumentation. Samtalen är gratis.

Män ska resa hållbart i Umeå

PROJEKTET INNOVATION FÖR jämställd och hållbar arbetspendling i Umeå undersöker hur män som jobbar på Västerslätts industriområde kan ställa om och resa mer hållbart. Enligt Umeå kommun skulle energianvändningen minska med 20 procent om män reste som kvinnor. För att hitta bättre alternativ till en mer jämställd och hållbar pendling samarbetar kommunen med RISE, Research Institutes of Sweden, och flera företag i Västerslätts industriområde. Målet är att gång-, cykel, och kollektivtrafik ska utgöra 65 procent av resorna inom tätorten till år 2025.

ERIK SLOTTNER

42 år, kristdemokratisk politiker, med rötterna i Kalmar.

I början av 2000-talet var han ordförande i Kristdemokraternas ungdomsförbund, KDU. Han har även varit politiskt sakkunnig vid Regeringskansliet och riksdagsledamot. Under den föregående mandatperioden var han borgarråd i Stockholms stad med ansvar för äldre- och trygghetsfrågor. Sedan i höstas är han civilminister i Ulf Kristerssons regering med hemvist i Finansdepartementet.

Vad han tar med sig från sin tid som kommunpolitiker i Stockholm:

- Det viktigaste är en förståelse för hur oerhört verksamhetsnära kommunerna är. Jag har inte ett ovanifrånperspektiv, utan kunskaper från gräsrötterna efter besök på många, många äldreboenden och andra kommunala verksamheter.

- Det finns inte några löften, men det är inte otänkbart att vi återkommer om läget förvärras, säger Erik Slottnér och betonar att regeringen följer utvecklingen av kommunernas ekonomi noga.

Framtid i fokus

Nya civilministern **Erik Slottner** och hans departement följer de svenska kommunernas situation noga. För närvarande planeras inget ytterligare stöd, men civilministern håller dörren öppen för möjligheten för nya insatser om det ekonomiska läget skulle förvärras.

TEXT: ANDERS BORG FOTO: ERIK CRONBERG

När Dialog träffar Erik Slottner (KD) har han varit civilminister i Ulf Kristerssons regering i knappt tre månader. Från biblioteket i hörnrummet på Finansdepartementet, där vi träffar honom, är det bara några hundra meter till hans gamla arbetsplats i Stockholms stadshus. Där var Erik Slottner under den förra mandatperioden borgarråd med ansvar för äldre- och trygghetsfrågor.

NU ANSVARAR HAN för en kommunsektor som på en ganska kort tid gått från en expansiv period med god ekonomi och låga räntor, till ett nytt läge präglat av avstannande befolkningsutveckling och högre kostnader

som drivs av hög inflation och snabbt stigande räntor.

– Fram till nu har de svenska kommunerna mått bra, vilket även resultaten för 2022 visar. För de två närmaste åren förväntas läget försämrats, för att sedan åter förbättras under 2025. Men vi vet av erfarenhet att utfallet ofta blir bättre än de mest dystra prognoserna förutspår, säger Erik Slottner.

– **VI KAN KONSTATERA** att det inför 2023 bara är fem kommuner som höjer skatten, samtidigt som sju kommuner faktiskt genomför sänkningar. Det visar att kommunerna har visat ett klokt förvaltningskap och byggt upp reserver att ta i anspråk när tiderna blir sämre, säger Erik Slottner och fortsätter:

– 203 av 290 kommuner har reserver i ladorna, sammanlagt finns det 40 miljarder kronor i resultat- →

– Sammanlagt finns det 40 miljarder kronor i resultatutjämningsreserver. De utgör en säkerhetsventil som kan användas för att finansiera tillfälliga underskott så att man kan undvika skatthöjningar och kraftiga nedskärningar, säger civilminister Erik Slottner.

utjämningsreserver. De utgör en säkerhetsventil som kan användas för att finansiera tillfälliga underskott och gör att man därigenom kan undvika såväl skatthöjningar som kraftiga nedskärningar. Det är helt okej att finansiera underskott under ett par år med upparbetade överskott. Det viktiga är att det inte uppstår strukturella långsiktiga underskott.

Erik Slottner är tydlig med att det just nu inte planeras något ytterligare stöd till kommunerna, men betonar att regeringen följer utvecklingen av kommunernas ekonomi noga.

– Det finns inte några löften, men det är inte otänkbart att vi återkommer om läget förvärras.

Under en rad av år har kommuner och regioner gjort stora investeringar, framför allt i infrastruktur och fastigheter. Den höga investeringstakten har dels drivits av en snabb befolkningstillväxt, dels av att många fastig-

heter och infrastrukturanläggningar är i stort behov av upprustning och förnyelse. Investeringarna har lett till en kraftigt ökad upplåning som under åren med mycket låga räntor inte varit någon större ekonomisk börda, men som i takt med de stigande räntorna blir en allt större kostnadspost i de kommunala budgetarna.

– **DE SVENSKA** kommunerna har stora investeringsbehov och de behoven finns kvar, även om det finns stora skillnader mellan olika delar av landet och mellan olika kommuner, säger Erik Slottner.

– Som kommunpolitiker måste man alltid vara vaksam och prioritera de viktigaste investeringarna. Det är ett ständigt arbete att försöka hålla nere kostnaderna, att göra bra upphandlingar och att göra kloka val kring vad som ska göras i kommunal regi och vad som kan läggas ut på andra aktörer.

– När såväl upplånings- som projekteringskostnader-

” 2023 är det bara fem kommuner som höjer skatten.

na sticker i väg måste man alltid prioritera de lagstyrda verksamheterna som skolor och äldreboenden. Samtidigt får man ha respekt för att det finns andra områden som inte går att välja bort, som exempelvis fungerande vägnät.

– Under min tid som borgarråd i Stockholms stad hade vi inom den styrande majoriteten hela tiden tuffa diskussioner om vilka satsningar som var mest angelägna, vilka som kunde skjutas på framtiden och vad som kunde läggas ut på andra aktörer.

SOM CIVILMINISTER FÖLJER Erik Slottner den pågående debatten om för- respektive nackdelar med att kommunerna antingen äger sina fastigheter själva eller säljer till privata aktörer och hyr lokalerna av dessa. Han vill inte ta ställning i frågan vad som är rätt eller fel, men menar att det inte bara handlar om att sälja och att sedan bli hyresgäst. Ett alternativ är också att sälja fastigheter →

– De svenska kommunerna har stora investeringsbehov och de behoven finns kvar, även om det finns stora skillnader mellan olika delar av landet och mellan olika kommuner, säger Erik Slottner.

Ett alternativ är att sälja fastigheter och därefter inte bedriva någon kommunal verksamhet i de fastigheterna.

och därefter inte bedriva någon kommunal verksamhet i de fastigheterna, påpekar han.

Att utnyttja kommunens lokaler på ett klokt sätt är, anser Erik Slottner, särskilt viktigt i ekonomiskt tuffare tider:
– Det är särskilt viktigt att skapa maximal flexibilitet när man bygger nytt. Grund- respektive gymnasieskolor kan planeras och byggas så att de utbildningslokalerna kan användas till båda stadierna, beroende på befolkningstillväxt och varierande storlek på barnkullarna. Det finns också exempel på kommunala fastigheter som kan byggas om till studentbostäder.

ERIK SLOTTNER SER stora möjligheter för kommunerna att förbättra och effektivisera verksamheten genom ökad digitalisering. Inte minst i ljuset av de stora utmaningar som Kommunsverige står inför när det gäller kompetensförsörjning. Kommuner och regioner har stora ny- och återrekryteringsbehov, samtidigt som kon-

kurrensen från privata arbetsgivare om den nytexaminerade arbetskraften är tuffare än på länge.

– Vi har redan i dag tillgång till en rad digitala verktyg och tjänster som går att använda här och nu. Och på några års sikt kommer artificiell intelligens, AI, att skapa ytterligare nya möjligheter.

– **ETT KONKRET** exempel är digital tillsyn av äldre på nätterna. Det är ett vanligt och tidskrävande arbete för medarbetare inom äldreomsorgen samtidigt som det innebär att den äldre ofta vaknar och kanske oroar sig för vem som ska komma och titta till henne eller honom mitt i natten. Digitala verktyg kan ta över tillsynen, så att medarbetarna kan fokusera på de äldre som verkligen behöver deras hjälp, säger Erik Slottner, och nämner livsmedelsinköp som ett annat exempel.

– Där det råder brist på sjuksköterskor och undersköterskor är det viktigt att deras tid kan läggas på rätt saker, inte på att utföra servicetjänster så som att städa eller tvätta.

Erik Slottner hoppas att AI inom en relativt nära framtid ska kunna spela en stor roll, inte minst inom sjukvården.

– AI kan innebära att vissa behandlingar kan utföras med en avsevärt mindre bemanning. Andra behandlingar med AI-stöd kan göra att man som patient inte behöver ligga kvar lika länge på sjukhus. Det frigör sjukhusplatser så att köerna kan kortas och fler patienter kan få vård utan långa väntetider. Det finns även exempel på att AI kan vara ett stöd i biståndsbedömningen inom socialtjänsten.

Civilministern ser en risk för att viktiga framtidsinvesteringar – inte minst i digitalisering – får stryka på foten nu när kommunerna får en tuffare ekonomisk situation. Därför är det, säger han, ännu viktigare att staten håller i taktpinnen, driver på och stöttar kommunerna i de här frågorna.

– Digitaliseringsarbetet går inte tillräckligt fort och det finns en risk att det är en fråga som på sina håll sköts lite med vänster hand. Eftersom frågan är uppdelad mellan 290 kommuner och 20 regioner behöver staten ta ett mer samlat grepp, säger Erik Slottner och aviserar att regeringen hoppas kunna ta någon form av initiativ inom detta område under året.

En ständig tvistefråga mellan kommunerna och staten är huruvida de statliga bidragen till kommunerna ska vara generella eller öronmärkta till särskilda ändamål. Med sin bakgrund som kommunpolitiker är det förstås särskilt intressant att höra vad Erik Slottner har att säga i den frågan.

– **I DAG ÄR FÖRDELNINGEN** mellan generella och riktade statsbidrag ungefär 50/50. Jag har inte någon bestämd uppfattning om vad som är den optimala balansen. Det beror på syftet med ökade statsbidrag. Är det för att stödja när kommunerna är ekonomiskt pressade, då är det generella statsbidrag som behövs. Men om regeringen höjer bidragen för att man vill att kommunerna ska utträtta något, och kräver en återredovisning, då är riktade bidrag mer effektiva. Båda typerna av bidrag spelar sin roll, säger Erik Slottner och nämner som positivt exempel på riktade bidrag det prestationsbaserade statsbidraget för att minska andelen timavlönade och att öka sjukskötersketätheten:

– Det gav goda resultat. Och även kommuner som haft en god sjukskötersketäthet redan innan bidraget skapades fick vara med och dela på pengarna, som i de fallen kunde användas till andra angelägna ändamål. Även de riktade så kallade kömiljarderna har gett goda resultat. ■

– Digitaliseringsarbetet går inte tillräckligt fort. Eftersom frågan är uppdelad mellan 290 kommuner och 20 regioner behöver staten ta ett mer samlat grepp, säger Erik Slottner, som hoppas kunna ta någon form av initiativ inom detta område under 2023.

”Gemensamt skapar vi samhällsnytta”

KATARINA LJUNGQVIST NY VD FÖR KOMMUNINVEST

Den 1 april tar Katarina Ljungqvist över som vd för Kommuninvest. Med sig i bagaget har hon en lång erfarenhet från många år på ledande positioner inom Handelsbanken.

Grattis till nya jobbet! Berätta, vem är du?

– Född och uppvuxen i Göteborg, där jag också har bott i nästan hela mitt liv. Jobbmässigt har det varit Handelsbanken för hela slanten. Jag har haft olika positioner inom banken, bland annat som regionbankschef och ansvarig för Handelsbankens verksamhet i Västsverige.

Vad är det som lockar med jobbet som vd för Kommuninvest?

– Kommuninvest har ett väldigt fint och samhällsviktigt uppdrag, som jag ser fram emot att få vara en del av. Grundtanken att det är tillsammans som vi är starka är oerhört tilltalande, att vi gemensamt skapar samhällsnytta genom att säkerställa att kommuner och regioner kan genomföra de investeringar som är nödvändiga.

Vad är det viktigaste du tar med dig från åren i Handelsbanken?

Katarina Ljungqvist

ny vd för Kommuninvest från den 1 april

– Ett starkt kundfokus – att skapa värde för kunderna, som i Kommuninvest också är medlemmar och ägare.

Vad ser du mest fram emot?

– Att få sätta i gång att få bekanta mig närmare med Kommuninvests medarbetare. Jag har redan blivit imponerad av den stora kompetensen inom organisationen. Även om Kommuninvest är ett relativt stort företag, är det fortfarande inte större än att det är möjligt att skapa relationer med alla kollegor. Och så ser jag fram emot att få lära känna Örebro där jag kommer att bo under veckorna.

– Jag tar mig an mitt nya uppdrag med stor ödmjukhet. Kommunsvrige är ett nytt sammanhang för mig och det ska

bli både spännande och utvecklande att få jobba med de utmaningar som kommuner och regioner står inför.

Under dina senare år på Handelsbanken var du ansvarig för utvecklingen av bankens digitala mötesplatser. Hur står sig Kommuninvest i det avseendet?

– Av det jag mött hittills ligger Kommuninvest långt framme när det gäller att erbjuda kunderna effektiva och lätthanterliga digitala användargränssnitt, inte minst när det gäller den digitala låneprocessen.

Du sitter sedan förra året i styrelsen för statliga Svensk Exportkredit, som också är en stor upplånare på den internationella kapitalmarknaden. Finns det några andra beröringspunkter med Kommuninvest?

– Det finns flera stora likheter mellan organisationerna. Inte minst har båda företagen viktiga roller i finansieringen av den nödvändiga omställningen till ett mer hållbart samhälle, både miljömässigt och socialt.

Till sist, vad gör du när du inte jobbar?

– Då är jag och min man allra helst ute i naturen. Och så spelar jag tennis – fast hellre än bra.

TEXT: ANDERS BORG

Björn Berntsson, vd, och Johan Anund, bosocial samordnare, visar upp den nya utemiljön i bostadsområdet Höjden i Tanumshede.

Social satsning lyfter Höjden

Med Kommuninvests Lån för Social Hållbarhet rustar Tanum Bostäder upp och förnyar ett helt bostadsområde i Tanumshede. Satsningen innebär ett stort lyft för både den inre och yttre boendemiljön, men har också gett goda lärdomar om hur dialogen med hyresgästerna kan utvecklas och förbättras.

TEXT: ANDERS BORG FOTO: SOFIA SABEL

Husen i bostadsområdet Höjden har fått helt nya ytskikt. Även gårdarna mellan fastigheterna förnyas helt. Under den nybyggda pergolan blir det en grillplats, berättar Tanum Bostäders Johan Anund (t v) och Björn Berntsson.

Tanum Bostäder är det kommunala allmännyttiga bostadsföretaget i Tanums kommun, en kustkommun i norra Bohuslän, bara några mil från gränsen mot Norge. Tanum Bostäder förvaltar totalt 735 lägenheter, i centralorten Tanumshede, i Bullaren och i namnkunniga kustsamhällen som Grebbestad, Fjällbacka och Hamburgsund.

I TANUMSHEDE LIGGER bostadsområdet Höjden, ett 60-tal lägenheter i tvåvåningshus byggda i slutet av 1970-talet. Som namnet antyder är området högt beläget, omgivet av gammal tallskog, granne med en större idrottsplats och med kommunal verksamhet integrerad i bostadsområdet. Men trots gångavstånd till Tanumshedes centrum och ett naturskönt läge så hade Höjden tidigare ett dåligt rykte som problemområde. Och även om de problemen numera i huvudsak tillhör det förflutna så bedömer kommunen fortfarande området som socioekonomiskt utsatt med en överrepresentation av boende som är arbetslösa, uppbär försörjningsstöd eller är pensionärer med låg inkomst.

FÖR ATT LYFTA områdets standard och attraktionskraft har Tanum Bostäder initierat en omfattande upprustning av såväl inre som yttre boendemiljöer. För att genomföra förnyelsearbetet har bostadsföretaget ansökt om och beviljats 70 miljoner kronor i lån från Kommuninvest, lån som också innefattar satsningar på social hållbarhet. →

”
*Vi vill att flera
ska flytta till
Höjden - inte
därifrån.*

Björn Berntsson,
vd, Tanum Bostäder

För den sociala insatsen i bostadsområdet har Tanum Bostäder definierat tydliga mål, som beskrivs av vd Björn Berntsson och Johan Anund, som är bosocial samordnare:

– Övergripande syftar satsningen till att skapa ökad nöjdhet och trivsel och att hyresgästerna ska känna stolthet över sitt bostadsområde. Vi vill också att fler ska vilja flytta till Höjden – inte därifrån, säger Björn Berntsson och fortsätter:

- **RENT KONKRET** handlar det till exempel om att de som bor på Höjden i dag ska kunna och vilja bo kvar. Därför har vi valt att endast höja hyrorna mycket försiktigt. För en normalstor trerummare stiger hyran bara med drygt 6 procent efter renoveringen. Vi har också en mycket modest årlig höjning av hyrorna i hela vårt bestånd, 3,25 procent, vilket sannolikt är en av de lägre uppjusteringarna i år bland allmännyttiga bostadsföretag.

Johan Anund har den relativt nyinrättade tjänsten som bosocial samordnare – en roll som är central i den utvecklade dialog med hyresgästerna som är nyckeln till att göra den sociala satsningen framgångsrik. Han betonar vikten av det kontinuerliga och förtroendefulla samtalet med de boende i området.

– Att öka hyresgästernas inflytande över hela sin boendemiljö är ett av de definierade målen för den här satsningen. Och för att det skulle bli verklighet behövde vi få till stånd en orga-

niserad boendedialog, något vi inte har haft tidigare. Därmed har vi inte heller kunnat mäta effekterna av de insatser som gjorts tidigare, säger Johan Anund.

FÖR ATT FÅ en tydligare bild av hyresgästernas behov och önskemål har Tanum Bostäder jobbat med enkäter, boendemöten och personliga hembesök hos hyresgästerna. Vd Björn Berntsson berättar att arbetet med boendedialogen har gett honom och kollegorna på bostadsföretaget viktiga lärdomar.

– Tanum Bostäder är en liten organisation med bara åtta medarbetare. Vi hade inte insett hur mycket arbete från vår sida som krävs för att skapa ett boendeinflytande som är på riktigt, så det har varit en resa för alla oss som jobbar på företaget.

Johan Anund berättar att man inledningsvis genomförde en enkät för att få en nulägesbild av hyresgästernas syn på sitt boende och på området. Av totalt 60 hushåll svarade 40 på enkäten, vilket är ett bra resultat med tanke på att tio av lägenheterna är så kallade LSS-boenden (enligt lagen om stöd och service till vissa boende med funktionsvariation), där hyresgästerna av olika skäl hade svårt att svara på frågorna.

- **ENKÄTEN GAV** ett något tudelat resultat. Å ena sidan visade svaren att de flesta känner sig trygga med sitt boende och sina grannar, att de har bra kontakt med oss som hyresvärd och att de vet vart de ska vända sig med felanmäl-

ningar och klagomål. Å andra sidan var en stor andel av hyresgästerna inte nöjda med sina lägenheter och ungefär en tredjedel av de svarande ansåg inte att de kunde påverka sitt boende eller utemiljön, säger Johan Anund och tillägger:

– En annan erfarenhet från boendedialogen är att det är svårt att få hyresgästerna att delta i möten efter arbetstid. Många är trötta efter jobbet och då orkar de inte engagera sig i sitt boende. När vi däremot besökt dem i deras respektive bostäder har vi fått mycket mer värdefull input. Visst tar uppsökande verksamhet mycket tid, men det är betydligt lättare att få människor att prata när man besöker dem en i taget.

– **HYRESGÄSTERNA ÄR INTE** vana vid att det kommer någon och frågar vad de vill, men när det väl sker kommer det fram många förslag. Alla önskemål går förstås inte att uppfylla, men ganska mycket går faktiskt att åtgärda, konstaterar Johan Anund.

Underhållsbehovet på fastigheterna i Höjden var stort, men när Dialog besöker Tanumshede har upprustningen av bostadsområdet redan kommit långt. Inomhus är renoveringsarbetet redan avslutat och nu pågår arbetet med fastigheternas exteriörer. De gamla tegelfasaderna ersätts med nya vita ytmaterial och även träpartierna kring entréerna byts ut.

– Ett omfattande renoveringsarbete är ju alltid påfrestande för de boende, med störande ljud och byggdamm. Men vi är förvånade hur

accepterande hyresgästerna är, till exempel när de måste flytta till en annan lägenhet under några veckor medan deras egen lägenhet renoveras. Där har Johan som bosocial samordnare haft en viktig roll att hela tiden föra en dialog med hyresgästerna så de är införstådda med vad som pågår, säger Björn Berntsson.

En viktig del av förnyelsen av Höjden är att skapa en mer inbjudande utemiljö, med förhoppningen att de stora gårdarna ska användas mer och att de boende därigenom ska umgås och lära känna varandra bättre. Mellan två av huskropparna har det byggts en pergola där det till sommaren ska finnas en grillplats. Alldeles intill har det anlagts en odlingsplats, inhägnad med ett vackert kastanjestaket, där hyresgästerna får möjlighet att anlägga egna odlingar i pallkragar.

– Även lekplatsen görs om. Vi har haft en träff med hyresgästerna där barnen som bor i området själva fick rita och berätta hur de vill ha sin lekplats. Nu blir den dubbelt så stor som tidigare, med konstgräs som underlag och med redskap som gör det mer attraktivt för barnen att leka där, berättar Johan Anund.

DEN SOCIALA INSATSEN i bostadsområdet Höjden är planerad att pågå fram till 2030. Men redan nu kan Björn Berntsson och Johan Anund summera de viktigaste lärdomarna från arbetet så här långt.

– Först och främst gäller det att vara ute i god tid när det gäller planering och att infor-

”
Börja med att renovera den allmänna tvättstugan! Det får en lång rad positiva effekter.

Johan Anund, bosocial samordnare på Tanum Bostäder

→

”

Att involvera och lyssna på de boende är viktigt, men också att dokumentera, följa upp och mäta effekterna av de insatser vi gör.

mera. Att involvera och lyssna på de boende är viktigt, men också att dokumentera, följa upp och mäta effekten av de insatser vi gör. Under de kommande åren ska vi följa utvecklingen hela tiden, bland annat genom årligen återkommande enkäter med hyresgästerna. När någon hyresgäst flyttar ifrån Höjden kommer vi att ta reda på anledningen så att vi får en tydlig bild av vad som kan få boende att lämna området, säger Johan Anund, och adderar en annan viktig lärdom:

- **BÖRJA MED** att renovera den allmänna tvättstugan! Det får en lång rad positiva effekter. Om fler väljer att nyttja de gemensamma tvättmöjligheterna så sparar vi både el och vatten. Och det leder till att färre känner behov av att skaffa egna tvättmaskiner.

Björn Berntsson betonar vikten av att ”sprida ordet” – alla måste vara införstådda med vad Tanum Bostäder håller på med i Höjden – bostadsbolagets styrelse, kommunen och lokalsamhället.

– Det är förstås även en ständig avvägning mellan socialt ansvar och affärsmässighet. Att balansera mellan att sköta om husen och se

Inomhus är totalrenoveringen redan genomförd. Nu pågår den omfattande upprustningen av fastigheternas exteriör.

Västkustens
Plåtslageri

”

Att hålla hyreshöjningarna på en låg nivå är väl på sätt och vis allmännyttan i ett nötskal. Allt går inte med plus hela tiden.

till en god fastighetsekonomi, och att å andra sidan ta hänsyn till hyresgästernas förutsättningar, säger Björn Bertsson och nämner de måttliga hyresökningarna som exempel.

– Att hålla hyreshöjningarna på en låg nivå är väl på sätt och vis allmännyttan i ett nötskal. Allt går inte med plus hela tiden.

Avslutningsvis skickar Björn Bertsson och Johan Anund en ros till kontaktpersonerna på Kommuninvest.

– Att få ett lån för Social Hållbarhet ställer stora krav på oss som låntagare, inte minst när det gäller dokumentation. Hade vi inte fått stöd, hjälp och uppmuntran från Kommuninvest hade vi nog inte måktat med att genomföra den här satsningen, säger Johan Anund och Björn Bertsson lägger till:

– **VI HAR SEDAN** tidigare väldigt bra erfarenheter av Kommuninvest i samband med att vi lånat grönt till andra projekt. Och nu fick vi en bra guidning om hur vi skulle ta oss framåt. ■

Innanför det nya staketet av kastanjeträ kommer hyresgästerna att få möjligheter till egna odlingar i pallkragar.

Kärvare tider i fokus på medlemssamråden

Totalt 360 förtroendevalda och tjänstepersoner deltog i årets medlemssamråd, som den här gången hölls både fysiskt på fyra platser och fyra digitala tillfällen. Den ekonomiska utvecklingen och framtidsutsikterna för kommuner och regioner stod i centrum för diskussionen på samrådsmötena.

Slutet av januari och början av februari bjöd Kommuninvest traditionsenligt in sina medlemmar till medlemssamråd. Årets samråd skedde som fysiska möten i Göteborg, Lund, Umeå och Stockholm, och som digitala möten vid ytterligare fyra tillfällen. 58 personer medverkade på de fysiska mötena och 302 deltog i de digitala.

– Därmed kan vi konstatera att deltagandet i medlemssamråden är tillbaka på ungefär samma nivå som före pandemin. Företrädare för mer än 60 procent av våra medlemmar deltar i samrådsmötena och det är en god blandning mellan tjänstepersoner och folkvalda på olika nivåer i kommuner och regioner, säger föreningsstyrelsens sekreterare Ulf Bengtsson och tillägger:

– **GLÄDJANDE VAR OCKSÅ** att det finns ett intresse att lära sig mer om Kommuninvests verksamhet från flera folkvalda

Ulf Bengtsson
sekreterare Kommuninvests föreningsstyrelse

som antingen var nyvalda efter förra höstens kommun- och regionval eller nya i sina politiska beslutsroller.

Inte oväntat var det de kärvare ekonomiska tiderna som stod i centrum för samtalen på medlemssamråden. Stigande räntor och hög inflation har på ganska kort tid förändrat förutsättningarna för många av Kommuninvests medlemmar.

– Det finns en oro bland medlemmarna – för ökade kostnader, för minskande realt skatteunderlag och för minskade reala bidrag från staten. Många räknar med att det blir två tuffa år 2023 och 2024, om än från ett relativt gott utgångsläge, säger Ulf Bengtsson.

– **DE STÖRSTA OROSMOLNEN** är de ökade pensionskostnaderna, framför allt för regionerna, och kraftigt stigande kostnader för de allmännyttiga bostadsföretagen, kostnadsökningar som inte kan kompenseras av höjda hyror.

– Samtidigt ska man ha klart för sig att det ekonomiska läget varierar mellan olika kommuner och regioner. Vissa har ett betydligt bättre utgångsläge än andra, och några kommunala verksamheter, exempelvis energibolag, går fortsatt bra, konstaterar Ulf Bengtsson.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN under Kommuninvests historia slutade resultatet för 2022 på minus – vilket innebär att det inte kommer att utbetalas någon ränta på insatskapital eller återbäring till medlemmarna i år.

– Det är ju ett tråkigt besked att ge, men en tröst är att det inte beror på att verksamheten går dåligt. Kommuninvest redovisar ett positivt operativt resultat för 2022, men kostnaderna för den så kallade riskskatten leder till att slutresultatet blir negativt, säger Ulf Bengtsson och fortsätter:

– Regeringen har kompenserat kommuner och regioner för ökade finansieringskostnader, så sammantaget påverkas inte Kommun- och Regionsverige negativt av de ökade kostnader som riskskatten innebär för Kommuninvest.

FRÅGOR SOM MEDLEMMARNA tog upp på samrådsmötena var bl.a. önskemål om att få veta mer om den ökade kapitaliseringen av Kommuninvest, liksom om principerna bakom Kommuninvests prissättning.

TEXT: ANDERS BORG

Fridolf Eskilsson

Vd för Jönköping Energi
och ledamot i Kommun-
invests analys- och finans-
kommitté

GEMENSAM SATSNING PÅ FRAMTIDEN!

”MADE IN SWEDEN” var ett begrepp som vi som föddes sent på 60-talet matades med under 70- och 80-talets uppväxtår. Inköpen granskades utifrån ursprung för att vi skulle få godkänt av våra föräldrar. Med lite distans kan jag konstatera att den där devisen aldrig har lämnat bakhuvudet i mitt fall. Utifrån min vardag i energibranschen och de aktuella samhällsfrågorna vill jag föreslå en nysatsning av devisen med ett tillägg ”Made in Sweden-fossil free”! Låt det bli vår gemensamma satsning på framtiden!

I dagarna passerar vi ettårsdagen med krig och elände i Ukraina, med höga elpriser, räntor och en konjunkturprognos som påminner om en österrikisk störtlopps bana. Dessutom påstår jag att den övergripande ödesfrågan, klimatet, inte tagit paus utan står i bakgrunden och visar sina olika fula trynen.

JAG FÅR DAGLIGEN höra om nya exempel på initiativ från nystartade eller etablerade svenska och globala företag som ser möjligheter i ny teknik för att möta sina kunders önskan om att vara en del av lösningen. Dessa aktörer känner också en trygghet i att politiken vill detta, i Sverige - och i Europa i synnerhet, och kommer gynna deras lösningar vid utformningen av styrmedel och regelverk. Upplagt för tillväxt och bärkraft alltså!

En utmaning för att detta ska ske är

”
**Energisystemet
måste byggas
ut i en hastig-
het som saknar
motstycke i
svensk historia.**

att energisystemet måste byggas ut i en hastighet som saknar motstycke i svensk historia. Teknik-, kompetens- och kapitalförsörjning är utmaningar som måste adresseras. Extra utmanande då vi redan idag hör om effektbrist och oro för framtida prisnivåer som ofta sedan förklaras i långsamma tillståndprocesser och osäkra marknadsförutsättningar. Dessutom blir den offentliga debatten ofta polariserad i vindkraft vs kärnkraft. Dagens prognoser är att det krävs en dubblering av elbehovet under kommande 20 åren. För att vi ska få

motivation och acceptans för detta tror jag vi behöver förstå vad som ligger i potten!

JAG TÄNKER SÅ HÄR. Dröm er bort till år 2045. Det är i början av juni och försommaren är i sitt bästa. Du kliver av tåget på Umeå station efter en bekväm resa från Stockholm. Upprymd av en spännande diskussion om svenska exportframgångar med studenter från USA och Indien som gör sitt utbytesår i björkarnas stad. Självska du vidare till ett World Economic Forum, som valt att alternera mellan Davos och Umeå, och berätta om det svenska samhällets bärkraft tack vare de lyckade satsningarna som näringsliv och samhälle genomfört de senaste decennierna. På kvällen drar du upp till Skellefteå för att hälsa på barnen som flyttat upp hela familjen till en annan blomstrand kuststad. Ni förstår vart jag vill komma!

MIN ÖVERTYGELSE ÄR att vi på detta sätt kan bli motiverade att släppa fram infrastruktur och gruvor i vår närhet. Naturligtvis med stor omsorg om närområdet och miljö men också som ett föregångsland inom klimatsmarta lösningar. Och tack vare vår rika tillgång på energi och mineraler har vi basen för ett stort oberoende som med en mix av offentligt och privat ägande skapat ett urstarkt Sverige AB och ett myllrande näringsliv. Made in Sweden – fossil free!

Med utblick mot omvärlden

Brett perspektiv viktigt för avgående ordförande

TEXT: ANDERS BORG FOTO: JOHAN BERGMARK

- Alla svenska regeringar har alltid hävdat att svenska skatter är vår egen angelägenhet, inte EU:s. Då borde man i konsekvensens namn kunna fatta egna beslut även när det gäller riskskatten, säger Göran Färm.

När Göran Färm lämnar ordförandeklubban i Kommuninvests föreningsstyrelse vidare vid föreningsstämman i vår, kan han se tillbaka på åtta händelserika år. Under hans tid som ordförande har antalet medlemmar växt stadigt, samtidigt som verksamheten expanderat oavbrutet. Men det har inte saknats besvärliga utmaningar att hantera.

Det är inte utan att Göran Färm är nöjd med Kommuninvests facit efter hans åtta år som ordförande i föreningsstyrelsen. Varje år har utlåningen växt. Varje år har fler och fler kommuner och regioner blivit medlemmar. Vid utgången av 2022 var 280 av totalt 290 kommuner och 14 regioner medlemmar. Och varje år har verksamheten gått med betydande överskott – med ett enda undantag, men mer om det lite senare.

– Kommuninvest är en mycket välskött verksamhet som klarat att växa, sett till antalet medlemmar, antalet medarbetare, utlåningsvolym och nya låneprodukter. Och den expansionen har man klarat av utan några påtagliga problem.

GÖRAN FÄRM VORE dock inte den resultatriktade man han är om han inte omedelbart övergick till att tala om de stundtals besvärliga utmaningar som Kommuninvests styrelser, ledning och medarbetare har haft att hantera under hans år som ordförande.

Men först några ord om de erfarenheter som Göran Färm hade med sig i bagaget när han tog över som ordförande i föreningsstyrelsen 2015 – erfa-

renheter av vilka några kom särskilt väl till pass med tanke på vad som väntade Kommuninvest och honom i hans nya roll. Göran Färm är en veteran inom politiken med en lång bana inom den svenska Socialdemokratien. Efter ett antal år som journalist, ledarskribent och chefredaktör inom den socialdemokratiska pressen, var han kommunalråd i hemstaden Norrköping under andra halvan av 1990-talet. Men det som skiljer Göran Färm från många andra ledande svenska politiker är hans gedigna och mångfaceterade erfarenheter av arbete inom den Europeiska unionen. Under två och en halv mandatperiod har han representerat sitt parti i Europaparlamentet och han har däremellan bland annat verkat som rådgivare åt Margot Wallström under hennes tid som EU-kommissionär. Av flera uppdrag under tiden som ledamot i Europaparlamentet kan nämnas socialdemokratisk gruppledare i budgetutskottet och vice ordförande i partigruppen, bland annat med ansvar för budget-, budgetkontroll och sammanhållningsfrågor.

JUST DE ERFARENHETERNA från det parlamentariska arbetet på Europarådet och kunskaperna om hur beslutsprocesserna inom EU fungerar visade sig vara värdefulla, inte minst när det första chockbeskedet med avsändaradress EU landade på Kommuninvests bord. Med

de bistra erfarenheterna från finanskrisen 2008–2009 i färskt minne såg man inom EU ett stort behov av att stärka bankernas egen motståndskraft för att kunna klara av perioder då det är svårt, eller rent av omöjligt, att låna upp pengar på kapitalmarknaden. Allt med det vällovliga syftet att skattebetalarna inte skulle behöva gå in med stora belopp för att rädda banker på obestånd. För att uppnå det syftet föreskrev förslaget till den nya EU-lagstiftning som kom att kallas Capital Requirements Regulation att kraven på bankernas eget kapital skulle höjas avsevärt. Problemet var att EU-förslaget inte bara var tänkt att omfatta banker i traditionell mening, utan även kommunägda låneinstitut som Kommuninvest och liknande verksamheter i andra europeiska länder.

– **SOM VÄRST FÖRESLOG** EU-kommissionen ett krav på en bruttosoliditet på tre procent. Det hade inneburit en ökning av medlemmarna insatser till sammanlagt 15 miljarder kronor, vilket hade varit väldigt tufft för Kommuninvests ägare att uppfylla, säger Göran Färm och fortsätter:

– Det här var naturligtvis ett helt orimligt förslag med tanke på att Kommuninvest har en helt annan, radikalt lägre risknivå än de kommersiella bankerna. Så tillsammans med våra systerorganisationer i andra EU-länder satte vi in →

Vi måste göra det attraktivt för människor att jobba i kommunerna. De närmaste åren kommer pensionsavgångarna att vara stora och det råder redan i dag brist på välutbildade och kompetenta medarbetare.

ett rejält lobbyartilleri på såväl nationell som europeisk nivå.

- **TACK OCH** lov fick vi gehör för våra argument, vilket ledde till att EU skapade en alldeles egen benämning för vår typ av verksamhet – offentligt utvecklingskreditinstitut. I och med det kan vi, när bruttosoliditeten ska beräknas, räkna bort utlåning till våra egna medlemmar som ju utgör huvuddelen av vår verksamhet. Visserligen fick Kommuninvests medlemmar ändå skjuta till mycket pengar i utökat insatskapital, men långt, långt ifrån så mycket som man hade behövt göra om det ursprungliga förslaget blivit verklighet.

Aven när det gäller den så kallade resolutionsavgiften har Kommuninvests argumentation varit framgångsrik. Resolutionsavgiften kan sägas vara samma andas barn som kapitaliseringskravet, med syfte att stärka bankernas möjligheter att själva bära kostnaderna vid eventuella framtida finanskriser. Där löstes frågan genom att resolutionsavgiften riskviktades, vilket innebär att Kommuninvests med sin låga risknivå får betala en avsevärt lägre avgift än affärsbankerna.

På senare tid är det i stället den så

kallade riskskatten som bekymrar Göran Färm. Trots att en enig riksdag i ett tillkännagivande krävt att Kommuninvest ska undantas från kravet på att betala riskskatt, har än så länge vare sig den tidigare eller nuvarande regeringen följt riksdagens uppmaning. I stället har kommuner och regioner kompenserats för höjda finansieringskostnader genom en uppjustering av statsbidragen.

- **HÄR SKYLLER** regeringarna, oavsett färg, på EU. Men alla svenska regeringar har alltid hävdad att svenska skatter är vår egen angelägenhet, inte EU:s. Då borde man i konsekvensens namn kunna fatta egna beslut även när det gäller riskskatten, säger Göran Färm och konstaterar att det var kostnaden för riskskatten som ledde till att Kommuninvest förra året för första gången sedan organisationen grundades 1986 visade ett negativt resultat.

Trots det är han dock försiktigt optimistisk inför framtiden:

- Jag tror att regeringen i längden kommer att förstå hur orimlig den här konstruktionen är. Eftersom det både när det gällde bruttosoliditeten och resolutionsavgiften gick att hitta anpassade lösningar för ett lågriskinstitut som Kommuninvest, så borde det gå även när det gäller riskskatten. Hur man sedan löser det – med ett totalt undantag eller

någon form av riskavvägning – det vågar jag inte sia om. Jag är däremot rädd att det kommer att ta ytterligare ett år innan man hittat en lösning, vilket i sig är bekymmersamt.

KAPITALISERINGSKRAVEN, resolutionsavgiften och riskskatten är bara några exempel, menar Göran Färm, på vikten av att ständigt ha pejl på utvecklingen i ett brett perspektiv.

- Det mesta som händer här hemma beror på vad som sker i omvärlden. Kriget i Ukraina, klimatförändringarna och inflationen är bara några av de faktorer som har en direkt eller indirekt påverkan på vardagen för kommuner och regioner.

- Det går inte längre att hantera en kommun eller region med bara ett lokalt perspektiv. Man måste omvärldsbevaka och ha koll på vad som händer nationellt, europeiskt och internationellt. EU:s olika regelverk påverkar oss mer och mer och det tillkommer hela tiden nya regelverk, inte minst inom det finansiella området. Det är viktigt att vi alla hänger med och analyserar vad i den utvecklingen som påverkar oss.

ATT ÄVEN UTVECKLING på andra sidan jordklotet kan ha stor betydelse visar Kommuninvests lån för sociala investeringar. Idén föddes när Göran Färm tillsammans med Kommuninvests vd

– Det är viktigt att ständigt ha pejl på utvecklingen i ett brett perspektiv. Det mesta som händer här hemma beror på vad som sker i omvärlden, säger Göran Färm och blickar ut över Motala ström i de gamla industrikvarteren i hemstaden Norrköping.

Tomas Werngren för några år sedan reste runt i Asien för att besöka potentiella investerare. Under resan deltog de vid Asiatiska utvecklingsbankens möte i Manila på Filippinerna.

– **PÅ VARTENDA** seminarium talade man om hur man på bästa sätt kunde få in de sociala dimensionerna i utlåningen. Vi hade ju sedan ett antal år redan våra framgångsrika Gröna lån och besöket i Manila blev en injektion för oss att undersöka om det även gick att etablera en liknande låneform till investeringar som skapar social nytta.

– Vad som är ett socialt hållbart projekt är svårare att definiera. Men investe-

ringar för att lyfta utsatta områden och för att komma ifatt med integrationsinsatser är bland de allra viktigaste satsningar som kommunerna behöver göra. Inte minst för att kunna erbjuda dagens och morgondagens unga en riktigt bra skolkvalitet, säger Göran Färm, som hoppas att den relativt nya låneformen för investeringar i social hållbarhet ska kunna bidra till samma kunskaphöjning i Kommunverige som de Gröna lånen har inneburit.

– **I VANLIGA FALL** lägger sig Kommuninvest inte i vad kommuner och regioner lånar till, men när vi introducerade de Gröna lånen var vi ju tvungna att skaffa

oss kunskap om vad som definierar projekt som ”gröna”, så att de kvalificerar sig till denna form av utlåning. Tanken var att vi skulle få till stånd ett mer gediget hållbarhetsperspektiv och förbättra kunskapsnivån kring detta i kommunerna och regionerna.

– **NYLIGEN PASSERADE** vi 100 miljarder kronor i grön utlåning och Kommuninvest är vid det här laget Nordens största offentliga utgivare av gröna obligationer. Därmed är vi också väl förberedda för EU:s jättelika hållbarhetsprojekt – taxonomin – som nu är på gång.

När Göran Färm nu vid vårens föreningsstämma lämnar stafettpippen vidare

– Kommuninvests kombination av att vara en demokratiskt uppbyggd medlemsorganisation och samtidigt vara lika professionell som en kommersiell bank är en enorm styrka. Tillsammans med den ramstarka grundkonstruktionen med solidarisk borgen gör det oss både uppskattade på finansmarknaden och attraktiva som arbetsgivare för människor som vill jobba i den här branschen, säger avgående ordföranden Göran Färm.

till nästa ordförande är det således med tillförsikt inför framtiden. Både när det gäller Kommuninvest som organisation och verksamhetsidé, och avseende den svenska modellen med långtgående kommunal självstyrelse.

– **KOMMUNINVESTS** kombination av att vara en demokratiskt uppbyggd medlemsorganisation och samtidigt vara lika professionell som en kommersiell bank är en enorm styrka.

– Tillsammans med den ramstarka grundkonstruktionen med solidarisk borgen gör det oss både uppskattade på finansmarknaden och attraktiva som arbetsgivare för människor som vill jobba i den här branschen.

– På samma sätt anser jag att Sverige i grunden har en stark samhällsmodell som står sig väldigt bra. Vi har förmånen att ha en med europeiska mått ovanligt decentraliserad offentlig sektor, medan kommunerna i andra länder i Europa nästan helt måste förlita sig på statliga bidrag.

– Motsvarigheten till kommuner och regioner i andra EU-länder tittar avundsjukt på den svenska modellen med

Nyligen passerade vi 100 miljarder kronor i grön utlåning och Kommuninvest är vid det här laget Nordens största offentliga utgivare av gröna obligationer.

beskattningsrätt och inflytande över centrala verksamheter som skola och omsorg.

Apropå de senaste årens debatt om ett ökat statligt inflytande över områden som i dag styrs av kommuner och regioner säger Göran Färm att han inte är främmande för att ge staten mer ansvar inom vissa sektorer. Däremot tror han inte alls på ett förstatligande av sjukvården.

– Dels finns det inte riktigt något stort politiskt stöd för ett förstatligande av sjukvården, dels tror jag att det skulle bli organisatoriskt svårt. Det skulle slå mot vårdens kvalitet och sannolikt innebära ett behov av att bygga upp en gigantisk statlig byråkrati med kanske 10 000-tals anställda.

Den allra viktigaste utmaningen framåt för de svenska kommunerna är att lösa rekryteringsproblematiken, anser Göran Färm:

– Vi måste göra det attraktivt för människor att jobba i kommunerna. De närmaste åren kommer pensionsavgångarna att vara stora och det råder redan i

dag brist på välutbildade och kompetenta medarbetare – lärare, planarkitekter, socialsekreterare, listan kan göras lång.

– Hela samhället behöver samlas kring en gemensam strategi. Statens ansvar är att bygga ut utbildningar – universitet, yrkesutbildningar, vuxenutbildningar och vidareutbildningar – till attraktiva villkor så att människor vågar hoppa på nya utbildningar och kanske byta yrkesbana.

– **JAG ÄR** verkligen inte någon nostalgiker men en del av de saker vi gjorde på 1980-talet, då jag satt i styrelsen för Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, skulle behövas i dag i moderniserad form. Då hade vi ett nät av arbetsmarknadsutbildningar, där man konsekvent utbildade dem som blev arbetslösa till nya efterfrågade professioner. Kommuner, arbetsgivare, arbetsförmedling och fackföreningar träffades regelbundet för att säkerställa att utbildningarna var träffsäkra.

– **MYCKET BEHÖVDE** verkligen reformeras och ibland var arbetsmarknadsjobben inte så effektiva. Men tyvärr har även det som fungerade bra slagits sönder i de

reformer som genomförts, säger Göran Färm, och pekar samtidigt på att det inte räcker med bara förbättrade och utbyggda utbildningar.

– Kommunerna måste också erbjuda vettiga arbetsförhållanden – en bättre arbetsmiljö och vettiga scheman, inte minst inom vård och omsorg.

Sist men inte minst: vad ska du göra med all ledighet när du inte längre är ordförande i Kommuninvests föreningsstyrelse?

– **PÅ ETT SÄTT** ska det bli skönt att få njuta av pensionen. Men jag kommer säkert att fortsätta med skrivandet. Jag medverkar regelbundet med krönikor i Norrköpings Tidningar och jag har skrivit flera böcker om politik och EU-projektet.

– För drygt ett år sedan skrev jag en bok om kända profiler i min hemstad Norrköping under de senaste 100 åren. Den har mött stor uppskattning och jag har medverkat i flera olika sammanhang och berättat om boken.

– Kanske blir det några fler böcker. Man vet aldrig, säger Göran Färm med ett leende. ■

Upplåningsprognos 2023

”OFÖRÄNDRAD TAKT ÄVEN I ÅR”

Trots signaler om att det högre ränteläget får kommuner och regioner att vara mer försiktiga med nya investeringar, räknar Kommuninvest med en upplåning under 2023 på ungefär samma nivå som föregående år.

För en stor upplånare som Kommuninvest är den stora skillnaden jämfört med tidigare år en mycket mer volatil marknad.

– Vi bedömer att upplåningsbehovet blir i storleksordningen 130–150 miljarder kronor under året. Visst ser vi en ökad försiktighet bland våra kunder, men samtidigt finns det ett stort underliggande behov av investeringar i exempelvis fastigheter och VA-system, säger Kommuninvests chef för skuldförvaltning, Christian Ragnartz.

DEN SVENSKA KRONAN är, som alltid, svag i oroliga tider och i bakgrunden finns hela tiden det ryska anfallskriget i Ukraina som ett orosmoment.

– Det nya läget ställer högre krav på oss att hela tiden vara närvarande i marknaden och att konstant följa utvecklingen, säger Christian Ragnartz, som konstaterar att det nuvarande marknadsläget inte behöver vara dåligt för Kommuninvest i rollen som upplånare på kapitalmarknaden.

– Under en lång period har räntorna varit extremt låga, vilket har medfört att obligationer har varit mindre intressanta för investerare. Nu när investerare kan få 4–5 procents ränta blir obligationer

Christian Ragnartz
Kommuninvests chef för skuldförvaltning

ett mer attraktivt tillgångsslag. Och med tanke på den vanligtvis lägre risk som investering i obligationer innebär, kan det vara en relativt bra avkastning.

EN ANNAN STOR skillnad jämfört med pandemiåren är att världens centralbanker inte längre gör stora obligationsköp för att påverka räntorna.

– Det är sällan bra för marknadernas funktion när stater, via sina centralbanker, intervenerar med massiva uppköp. Så länge centralbankerna köper brett blir skillnaderna små mellan de olika utgivarna, emittenterna, av obligationer, säger Christian Ragnartz och fortsätter:

– Nu, när centralbankerna har dragit sig tillbaka, får finansiellt svagare emittenter av obligationer svårare att låna till attraktiva räntor. Ett exempel är att flera fastighetsbolag har fått ökade upplåningskostnader. För Kommuninvest däremot är den här utvecklingen positiv. Nu kommer vår stabilitet och styrka till sin rätt.

– Kommuninvest har alltid lätt att låna till goda villkor, inte minst tack vare vår AAA-rating. När vi emitterar gröna obligationer är det ännu lättare. Det

finns en enorm efterfrågan och ett stort uppdämt behov av gröna obligationer på marknaden, säger Christian Ragnartz och berättar att det sker en snabb utveckling inom hållbara investeringar.

– Europa har länge varit ledande, men nu tar USA och Asien stora kliv framåt inom hållbarhetsområdet. Samtidigt blir investerarna kunnigare och ställer allt högre krav på relevant information från utgivarna av gröna obligationer för att visa att de verkligen är baserade på hållbara underlag.

KOMMUNINVESTS UPPLÅNING SKER i tre strategiska valutor – svenska kronor, euro och dollar. I ett normalläge ska upplåningen vara ungefär jämnt fördelad i tre lika stora delar, men så ser sällan verkligheten ut.

– Vår ambition är alltid att kunna erbjuda svenska kommuner och regioner så låga upplåningskostnader som möjligt. I varje enskilt läge väljer vi därför den upplåning på kapitalmarknaden som ger det långsiktigt lägsta priset. Skulle villkoren för någon av de tre valutorna vara sämre, så ökar vi vår närvaro i de andra två marknaderna, förklarar Kommuninvests skuldförvaltningschef och lägger avslutningsvis till:

– Tittar man på upplåningen ur ett geografiskt perspektiv så har vi alltid en relativt sett mycket stor närvaro på den svenska kapitalmarknaden. Därutöver tenderar det bli en kombination av närområde och storlek på marknaden, vilket brukar innebära störst närvaro på den nordiska, europeiska och amerikanska marknaden, men även investerare från t.ex. den asiatiska marknaden.

TEXT: ANDERS BORG

Mårten Henriksson
affärsutvecklingschef
Umeå Energi

5 frågor till en förnyare

”Kan ersätta många olika fossila produkter”

En helt ny fabrik för metanoltillverkning kan bli verklighet i Umeå kommun. Mårten Henriksson är affärsutvecklingschef på Umeå Energi och ser hoppfullt på hur anläggningen skulle kunna leda vägen för en fortsatt hållbar omställning i regionen.

Hur kan koldioxid bli till grönt sjöfartsbränsle?

–Tekniken bygger på att fånga in koldioxid från förbränning av bibränslen och kombinera den med så kallad grön vätgas, framställd från vindkrafts-baserad el. Tanken är att koldioxid från el- och värmeproduktionen vid Dåva kraftvärmeverk ska nyttjas som råvara i processen. Men vi har ett jobb att göra för att säkerställa mer förnyelsebar energi i vårt energisystem.

Vilka samarbetar ni med?

Vi arbetar tillsammans med underleverantörer och företaget Liquid Wind. Det är många som bidrar. Vad som är roligt i detta är att det inte är någon som är konkurrent. Vi är alla kollegor som hjälps åt.

Varför behövs en satsning som denna?

Vår anläggning i Umeå ligger på 11:e plats bland kraftvärmeverken i i Sverige i mängden koldioxidutsläpp. Det är därför viktigt att minska utsläppen.

Vilken respons har ni fått på satsningen?

Vi har fått en väldigt positiv respons. Umeå stad har som mål att vara klimatneutralt år 2030 och Umeå kommun 2040. Etablering av en e-metanolfabrik vid Dåva kan utgöra ett viktigt steg i den riktningen då anläggningen har möjlig-

het att fånga in 230 000 ton koldioxid per år. Det motsvarar en minskning av Umeås samlade koldioxidutsläpp med hela 40 procent.

Vilket är ert nästa steg?

Att se över vad vi kan använda metanolen till. E-metanol är ett flytande bränsle som är enkel att lagra och kan ersätta fossila produkter i allt ifrån bränsle för transport till tillverkning av kemikalier. Den är i första hand tänkt att användas som bränsle inom sjöfarten, exempelvis som drivmedel för färjan mellan Umeå och Vasa i Finland. Tanken är att anläggningen ska producera 100 000 ton e-metanol årligen. Det innebär att utsläpp av 150 000 ton fossil koldioxid kan undvikas genom att byta ut fossilt sjöfartsbränsle.

TEXT: LINDA NYSTRÖM

BSVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Robust välfärd i en osäker tid

KOMMUNINVEST FÖRENINGSTÄMMA

30 MARS 2023

Aino Bunge
vice riksbankchef

Erik Slottner
civilminister

Karolina Ekholm
riksgäldsdirektör och
chef för Riksgälden

Kommuninvests föreningsstämma 2023

Delta fysiskt på Stockholm Waterfront Congress Center eller via en digital plattform

294 kommuner och regioner är medlemmar i Kommuninvest.

På föreningsstämman utvecklar vi vårt samarbete vidare.

Mer information, program och anmälan finns på vår hemsida:

www.kommuninvest.se/stamma/

KOMMUNINVEST